

Жыныстық зорлық-зомбылықты анықтау

Бейтаныс бала жасаған отбасылық емес жыныстық зорлық-зомбылықты анықтау, әдетте, қиындық туғызбайды, өйткені ол баланың еркіне қайшы келеді, дөрекі физикалық зорлық-зомбылықпен бірге жүреді және өткір эмоционалды бұзылуларға әкеледі, нәтижесінде зорлық-зомбылық дереу белгілі болады.

Баланы медициналық куәландыру (освидетельствование)

Біріншіден, бұл жыныстық қылмыс, ең алдымен, баланың денесіне бағытталған деген ескірген түсінікке негізделген, сондықтан дене жарақаттары ең ақпараттандырады. Сонымен қатар, психологиялық және мінез-құлық бұзылыстары дене жарақатына қарағанда ерекше және ұзақ уақытқа созылады, бұл олардың диагностикалық құндылығын арттырады.

Екіншіден, жыныстық зорлық-зомбылық балаға дене жарақатымен бірге жүрмейді. Біріншіден, бұл баланың дәрменсіз күйін қолдана отырып, жұқтыру, сондай-ақ қол сұғу жағдайларында болады.

Медициналық куәландыруды жүргізу кезінде жыныстық зорлық-зомбылықты бастан өткергенін куәландыратын мынадай белгілер анықталуы мүмкін:

- Жыныс мүшелері мен перинэяның жарақаттары (қызару, абразия, көгеру, қан кету және ісіну, гимен тұтастығының бұзылуы;
- Тік ішектің шырышты қабығының жарықтары мен көз жасы);
- Интимдік органдарының жыртылуы;
- Жыныстық жолмен берілетін аурулар және зәр шығару жолдарының инфекциясы;
- Жүктілік

Баланың зорлық-зомбылықты мойындауы - бұл жыныстық зорлық-зомбылықтың маңызды белгілерінің бірі, ал кейбір жағдайларда жалғыз дәлел болуы мүмкін.

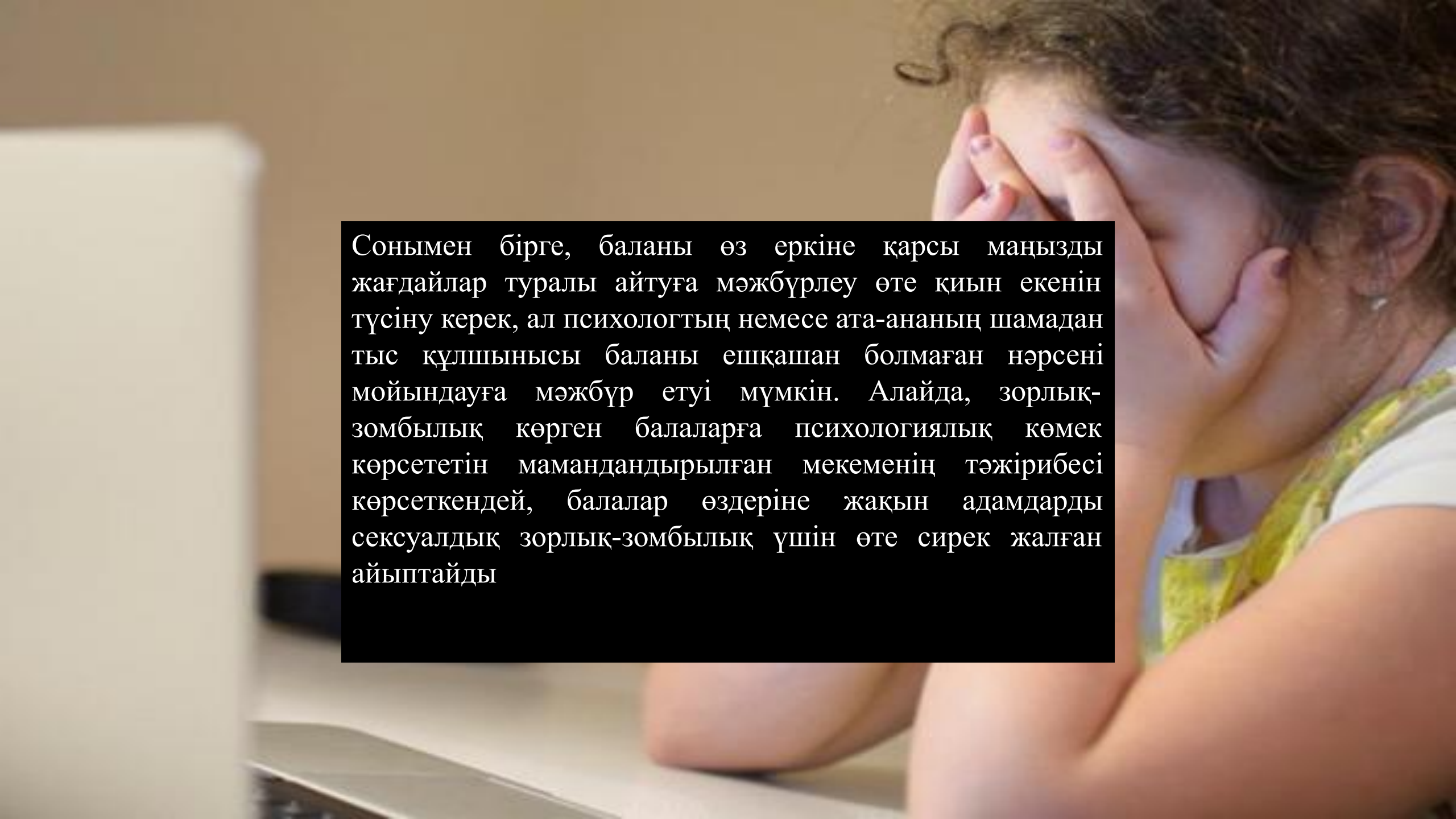
Шетелдік мамандардың сексуалдық зорлық-зомбылық туралы баланың стихиялы оқиғасы ең сенімді дәлелдердің бірі ретінде танылады, өйткені қасақана өтірік айту жасөспірімдерде ғана белгілі.

-
- ▶ Баладан зорлық-зомбылық туралы ақпарат алу (жария ету немесе мойындау) бірнеше факторларға байланысты күрделі процесс:
    - зорлық-зомбылықтың ерекшеліктері;
    - баланың жеке басының ерекшеліктері;
    - баланың қиянат жасаушымен қарым-қатынас сипаты;
    - елеулі ересектердің қолдауы;
    - тануды жеңілдететін және болдырмайтын жағдайлар.

Осыған байланысты балалармен жұмыс істейтін мамандар балалардың жыныстық зорлық-зомбылық туралы, тіпті ең қысқа және түсініксіз болса да, мойындауларына ерекше назар аударуы керек. Мұндай жағдайда маман балаға көңіл бөліп, оған қолдау көрсететіндігін көрсетуі керек, содан кейін баладан оның мүдделерін қорғау үшін барабар шаралар қабылдауға қажетті қосымша ақпарат жинауға тырысуы керек. Іс жүзінде баланы тану әрдайым күмән тудырады. Бұл жағдайларда баланың сөздерінің сенімділігін көрсететін белгілерге назар аударған жөн

A young girl with dark hair is shown in profile, her face partially obscured by her hands as if she is crying or covering her eyes. She is wearing a white shirt with a yellow patterned strap over her shoulder. The background is a plain, light-colored wall.

Сонымен бірге, баланы өз еркіне қарсы маңызды жағдайлар туралы айтуға мәжбүрлеу өте қиын екенін түсіну керек, ал психологтың немесе ата-ананың шамадан тыс құлшынысы баланы ешқашан болмаған нәрсені мойындауға мәжбүр етуі мүмкін. Алайда, зорлық-зомбылық көрген балаларға психологиялық көмек көрсететін мамандандырылған мекеменің тәжірибесі көрсеткендей, балалар өздеріне жақын адамдарды сексуалдық зорлық-зомбылық үшін өте сирек жалған айыптайды

Баланы тану - бұл балаға зорлық-зомбылық тәжірибесімен маманға немесе елеулі ересек адаммен бөлісуге түрткі болатын процесс. Тану не болғанын хабарлау және жағдайды өзгерту мотивациясы болып жатқан оқиғаны жасырын ұстауға, жағдайды өзгертпеуге және зорлық-зомбылықты ашудың ықтимал жағымсыз салдарларынан аулақ болуға деген мотивацияға қарағанда күшті болып шыққан кезде пайда болады.

Ер балаларға қарсы жыныстық зорлық-зомбылықтың ерекшеліктері

Зорлық-зомбылық көрген балаларға көмек көрсететін мамандандырылған орталықтың материалдарына сәйкес, ұлдар балаларға қарсы жыныстық шабуылдың әрбір төртінші құрбаны болады. Көмек сұраған кезде ер балалардың жасы 3,5-16 жасты құрады (орта есеппен 10 жас). Әр үшінші жағдайда жыныстық зорлық-зомбылықтың ұзақтығы алты айдан асты. Сондықтан балаларға қарсы жыныстық қылмыстардың маңызды сипаттамасы - жыныстық шабуылдың басталу жасы. Біздің байқауымыз бойынша бұл жас 3 - 15 жасты құрады (орта есеппен 8 жас). Осы көрсеткіш бойынша жарақат алған ер балалардың көпшілігі екі жас тобына бөлінуі мүмкін. Бірінші топқа 3 пен 10 жас аралығындағы балалар, ал екінші топқа 11 мен 15 жас аралығындағы жасөспірімдер жатады. Бұл бөлу жыныстық зорлық-зомбылық сипатындағы елеулі айырмашылықтарды көрсетеді.

Белгісіз немесе аз таныс адам кенеттен шабуыл жасаған жағдайда, жыныстық зорлық-зомбылық әдетте бір эпизодпен шектеліп, физикалық күш қолданумен немесе қоқан-лоққы көрсетумен жүрді. Ұзақ мерзімді сексуалдық қылмыстар қылмыскерге тәуелді жағдайдағы жәбірленушінің дәрменсіз күйін пайдаланып жасалады (мұғалімнің өгей әкесі болсын). Бұл ережеде ерекше жағдайлар болуы мүмкін. Жәбірленуші 15 жасар жасөспірім, ал зорлықшы кездейсоқ 17 жасар танысы болған бір бақылауда зорлық-зомбылық оннан астам эпизодты қамтыды және үш айға созылды. Жәбірленуші мен зорлаушы Мәскеу облысының шағын қаласында тұрды және олар үстірт таныс болды. Бірде жәбірленушіні қалалық саябақтың қаңырап тұрған бөлігінде кездестірген зорлаушы кенеттен оған шабуылдап, оны қорқыту арқылы содомдық әрекетке мәжбүр етті. Алайда, ол жәбірленушінің айтарлықтай қарсылығын кездестірмеді. Болашақта зорлаушының өтініші бойынша жыныстық қатынас бірнеше рет қайталанды. Жәбірленушінің еркінің неғұрлым толық басылуына қол жеткізу үшін зорлаушы оны бірнеше рет ұрған. Болған зорлық-зомбылық зорлаушыны мерезді жұқтырған жәбірленуші медициналық көмекке жүгінген кезде ғана белгілі болды.

Соңғы жылдары құрдастарының немесе ересек жасөспірімдердің ұйымдасқан топтар деп аталатын топтарда (интернаттар, жазғы лагерьлер, ауруханалар) жасөспірім ұлдарға жыныстық шабуыл жасауы жиі кездеседі. Бұл жағдайларда жәбірленушіні жыныстық қатынасқа мәжбүрлеу үшін физикалық күш пен қорқыту қолданылады. Көп жағдайда зорлық-зомбылық қайталанады: жазғы лагерьлер мен ауруханаларда - 1-3 эпизод, интернат мекемелерінде - бірнеше аптадан 1-2 жасқа дейін. Айқын жыныстық сипатына қарамастан, мұндай зорлау зорлаушының жыныстық қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағытталмаған. Олардың мақсаты - топта иерархиялық қатынастар құру, қылмыстық субмәдениетке тән жәбірленушіні «төмендету» арқылы зорлаушылардың әлеуметтік мәртебесін арттыру. Осылайша, мұндай қол сұғушылық санының көбеюі қазіргі заманғы орыс қоғамында қылмыстық субмәдениеттің кеңінен таралғаны туралы куәландырады.

- ▶ Біздің бақылауларымыз жыныстық қатынастардың арасындағы айырмашылықтарды анықтайды әр түрлі жыныстағы жасөспірімдерге шабуыл. Көбінесе қыздарға үлкен жасөспірімдердің таныс тобы шабуыл жасайды жас. Жас жігіттер зорлық-зомбылыққа ұшырау қаупі жоғары таныс емес үлкен жасөспірімнің жағы. Көбіне қыздарға сексуалдық зорлық-зомбылықтың алдында жәбірленушінің мінез-құлқы (қылмысты жасауды жеңілдеткен олардың абайсыз әрекеттері) келеді, бұл түсіндіріледі жәбірленушінің қылмыскермен немесе қылмыскерлермен танысу. Жағдайларда жас жігіттермен шабуылдың кенеттен болуы және жәбірленушіні кездейсоқ таңдау олардың мінез-құлқының құрбан болуының маңыздылығын толығымен жоққа шығарады.

Ең көп таралған нысаны жыныстық қол сұғудың мектепке дейінгі және бастауыш мектеп жасындағы ұлдарға қатысты зорлық-зомбылықты өгей әкесі, әкесі немесе ересек туыстары жасаған кезде пайда болды. Жақын таныс отбасының немесе мұғалімнің ұзақ жыныстық зорлық-зомбылық жағдайлары инстинктке ұқсас. Көбінесе жас ұлдарға бейтаныс ересектер немесе жасөспірімдер жыныстық шабуыл жасады. Осы жас тобында құрдастарының немесе жасөспірімдердің зорлық-зомбылық жағдайлары байқалды жазғы лагерьде немесе ауруханада болу уақыты. Алайда ұлдар үшін 10 жастан кіші ересектердің жақын туыстарының жыныстық зорлық-зомбылыққа ұшырау қаупі жоғары. Ұлдар сияқты қыздар, жыныстық қатынастардың басталуы 3-5 жас аралығында болды. Жәбірленушілердің жас жасы, олардың зорлаушыға тәуелді жағдайы, олармен жасалған әрекеттердің сипатын түсінбеуі жәбірленушіні айырды қарсылық көрсету мүмкіндігі.

Инцесттің пайда болуына ықпал еткен маңызды фактор ананың алкогольді теріс пайдалануымен байланысты отбасылардың дисфункциясы болдыбалаларды тәрбиелеу бойынша өз міндеттерін елемеу.Отбасының дисфункционалдылығы мүгедектікке байланысты болуы мүмкінана. Бір жағдайда әлеуметтік нашар еститінана бала тәрбиесін күйеуіне толығымен сеніп тапсырды және жыныстық қатынас туралы білдіұлға қатысты зорлық-зомбылық ол басталғаннан сегіз жыл өткен соң ғана. Барлықинцесттен зардап шеккендер анасының қолдауынан айырылды, бұл жыныстық зорлық-зомбылықтың ұзақтығына ықпал етті. Біздің бақылауларымыздажыныстық қатынастар 1-3 жылға созылды және көптеген мәселелерді қамтыдықайталанатын эпизодтар.